

Bütün ülkelerin
proleterleri birlesin!Barkêren hemû
welatan vekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Ekim Devrimi dünya işçilerinin
ve ezilen halkların
volunu aydınlatıyor!Yıl:8, Sayı:177
23 Kasım 1981

ÇEK - AL

Kürt sorunu - örgütlenme ve bir yanıt

“Küçük-burjuva ulusçuluğu, enternasyonalizm diye yalnızca ulusların eşitliğini tanır, daha ötesine gidemez. Bu tanımın da yalnız sözde kalması bir yana, küçük-burjuva ulusçuluğu ulusal özçıklarları olduğu gibi korur. Oysa proletarya enternasyonalizmi en başta her bir ülkedeki proleter savaşımının çıkarlarının dünya çapındaki savaşımın çıkarlarına bağımlı kılınmasını öngörür. İkincisi, burjuvaziye yenmekte olan bir ulusun uluslararası sermayeyi alaşağı etmek yolunda en büyük özveriye yapmasını öngörür.”
(Lenin, Toplu Yapıtlar, c.31, s.148)

Ali H. Karadağ

Bir yıl önce İsvaç'ten C. Şero imzalı bir mektup almıştık. Aynı mektup daha sonra *Rızgariya Kürdistan* dergisinde yayınlandı. Biz de “Kürt Sorunu ve Örgütlenme” başlıklı yazımızla görüşlerimizi açıkladık. Ardından *Rızgariya Kürdistan*'ın 16. sayısında “Kürdistan da Örgütlenme ve ‘İşçinin Sesi’” başlıklı bir yazı daha yayınlandı.

Bu yazıda, C. Şero gönderdiği mektupları yayınlamamızı eleştiriyor. Bu eleştiri haklı değil.

C. Şero imzalı mektubu yayın sırasına koyduk. O günlerde öne çıkan sorunların başkalığı, bekleyen yazıların çokluğu ve mektubun oldukça uzun olması yayını geciktirdi. Yanıtıyla birlikte yayınlamaya hazırlandığımız bir sırada, bize gönderilen mektubun *Rızgariya Kürdistan*'da yayımlandığını öğrendik. Bu durumda tartışma bir okuyucumuzla aramızdaki tartışma olmaktan çıkıp, iki siyasal derginin sayfalarında gelişmeye başladı. Bizim de mektupları yayınlamamıza gerek kalmadı. Bizce bunda bir olumsuzluk yoktur.

Öte yandan *Rızgariya Kürdistan*

görüşündeki yoldaşlarla diyalogu biz de yararlı buluyoruz. Düşündüklerimizi açıkça yazmamızın düşmanlık yaratması gerektiği görüşüne de yürekten katılıyoruz.

I.

Tarihsel çerçeve

Lenin, kapitalizmin gelişmesinin ulusal sorunda iki tarihsel eğilim yarattığını söylüyor. Birinci eğilim, ulusal hareketlerin uyanışı, her türlü ulusal baskıya karşı savaşım, burjuva ulusal devletlerin kuruluşu eğilimidir. İkincisi, ulusal çitlerin yıkılması, sermayenin, ekonomik yaşantının, siyaset, bilim ve teknolojinin uluslararasılaşması eğilimidir. Kapitalizmin başlarında birinci eğilim, sosyalizme doğru gelişmekte olan olgunlaşma döneminde ise ikinci eğilim egemen duruma gelmiştir. Kaba bir genellemeyle 1789'dan 1871'e dek olan döneme birinci eğilimin, 1871'den günümüze uzayan döneme ise ikinci eğilimin eş

düşüğünü söyleyebiliriz. Kuşkusuz bu dönemler de kendi içinde ayrılabilir. Örneğin 1914'ler ve sonrasında ikinci eğilimin kesin olarak egemen olduğu söylenebilir. Ayrıca, şunu belirtmek gerekir ki, bu eğilimler her bir ülke için değil, evrensel anlamda geçerlidir. İkinci eğilim egemen olduktan sonra da, ulusal kurtuluş savaşları dünyanın belli kesimlerinde ilerici niteliğini korumuştur.

Uzun tarihsel dönemleri kapsayan ve egemen duruma geldiğinde etkileri tek tek ülkeler değil, dünya çapında olan bu iki eğilimi anlamak konumuz açısından kilit önem taşıyor.

Feodal ilişkilerin çözüldüğü, ulusal devletlerin ortaya çıktığı kapitalizmin ilk gelişme döneminde burjuvazi devrimi ve ilerici bir sınıftı. Ulusal hareketler toplumun tüm sınıflarını siyasete çekiyordu. Ulusal hareketlerin eğilimi, modern kapitalizmin gereksinimlerini en iyi karşılayacak ulusal devletler kurma yönündeydi. Ulusal olanla uluslararası olan arasındaki ilişki, ulusal süreçlere bu dönemde öncelik tanıyordu. Engels'in dediği gibi,

uluslararası düzeyde varılmadan önce ulusal düzeyde varılmak görevi vardı.

Marks ve Engels yaşadıkları dönemin özelliklerini dikkatle incelediler. Ulusal hareketlerle yakından ilgilendiler. Ulusal sorun konusunda ölçütler getirerek işçi sınıfının yaklaşımını öteki sınıflarından ayırdılar.

Bu ölçütlerden biri, ortaya çıkan ulusal hareketleri proletaryanın gelişmesi ve geleceği açısından değerlendirmek, o yönde desteklemektir. Örneğin Marks İrlanda'nın bağımsızlığını savunurken, bunu barışçıl kapitalizm düşüyle, ya da "İrlanda için devlet" gerekçesiyle değil, ezen ulus, yani İngiliz ulusu işçi sınıfının devrimci savaşımının çıkarları açısından istediğini açıkça belirtiyordu. Marks'ın yaklaşımını değerlendirirken Lenin "Marks'ın 'işçi sorunu' ile karşılaştırıldığında ulusal sorunun ikinci derecede önemli olduğundan kuşkusuz yoktu" diyor (Lenin, *UKTH*, Sol Yayınları, s.102).

Burada bir parantez açalım. C. Şero İrlanda sorunu ile ilgili olarak bizi yanıtlarken "önce ulusal kurtuluş" diye bir ilke türetmediklerini söylüyor. Ama ardından bir "evrensel-özgün" tartışmasına giriyor ve şöyle diyor: "Evrensellik ve özgünlük arasında, karşılıklı diyalektik bir etkileşim vardır. Bu etkileşimde ağır basan yön özgün yan olmalıdır" (C.Şero, *Rızgariya Kürdistan*, "Kürdistan'da Örgütlenme ve 'İşçinin Sesi' ", sayı:16, s.16). Pek açık değil, eğer bununla ulusal soruna yaklaşımda bakılması gereken özgün örneklerdir, evrensel diye birşey olamaz diyorsa, bu pragmatizm olur. Yanlış olur. Yok eğer bunu söylemiyor ve "ilkesel olarak işçi sınıfının zaferinin önem sırasında her zaman birinci" olduğu formülümüze katılıyorsa o zaman da böyle bir tartışmayı sürdürmesinin anlamı kalmıyor. Çünkü ulusal sorunun bu çerçevede içinde, somut olarak ele alınması gerektiğini biz de söylüyoruz.

Marks'ın getirdiği bir başka ölçüt, kapitalizmin gelişme sürecinin ulusal sorunu hangi doğrultuda etkilediğine bakmamızı gerektiriyor. Marks'ın dediği gibi, kapitalizm ayakları üstünde dikildiği an gericileşmeye başlamıştır. Özellikle 1871 Paris Komünü'nden sonraki kapitalizmin egemenlik ve emperyalizme yükseliş yıllarında bu eğilim öne çıkmıştır. Bu nedenle ve yine Lenin'in sözleriyle "Marks ve Engels'in ulusal soruna karşı tutumları eleştirici bir tutumdur; onlar ulusal sorunun tarihsel olarak geçici önem taşıdığını kabul ettiler" (Lenin, *UKTH*, s.101).

Şunu söyleyebiliriz: Marks ve Engels kapitalizmin ilk gelişme yıllarında ulusal varoluşun ilerici işlevini gördüler ve bunu proletaryanın sınıf savaşımının çıkarlarına bağladılar ama ulusal sorunu

kendi başına fetişleştirmekten, tarihsel önemini abartmaktan uzak durdular. Emperyalizmin olgunlaştığı, sosyalist devrimlerin, sosyalizme geçiş çağının başladığı dönemde ulusal çitler yıkılmaya, ulusal sorunun uluslararası düzeyi iyice öne çıkmaya başladı. Gelişen kapitalizm, ulusları birbirine yaklaştıran, birleşik uluslararası sermaye ile uluslararası işçi sınıfı arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi dünya çapında gündeme getiren bir rol oynadı.

Bugün her ulusal başkaldırı, her bağımsızlık hareketi, karşısında emperyalizmi buluyor. Gelişme düzeyi ne olursa olsun bugün kendi içine kapanmış bir ulusal kurtuluş hareketi düşünmek olanaksızdır. Ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketleri artık uluslararası ölçekte ele alınması gereken sorunlardır. Dünya devrim süreci açısından taşıdıkları öneme ve dünya sosyalizmi ile emperyalizm arasındaki kışıymaya etkilerine göre bu hareketler devrimci bir işlev görebilir ve görmeyebilir de. Tutum belirlerken komünistlerin bakması gereken nokta burasıdır.

Gelişme düzeyi
ne olursa olsun,
bugün kendi içine kapanmış
bir ulusal kurtuluş hareketi
düşünmek imkânsızdır.
Ulusal ve toplumsal
kurtuluş hareketleri
artık uluslararası ölçekte
ele alınması gereken
sorunlardır.

Komünistler, ulusal hareketleri, uluslara haksızlık olmasın, ya da her ulusun bir devleti olsun diye, ahlakçı bir anlayışla değil, dünya devriminin ve proletaryanın çıkarları ölçütünü başa alarak desteklerler. Bu ölçütten geçmeyen, emperyalizmin ve gericiğin işine yarayan ulusal hareketleri desteklemeyiz. Barzani liderliğindeki hareketin evrimi ve vardığı yer buna örnektir.

Bu genel yaklaşımın da ötesinde, emperyalizmin iyice olgunlaştığı, bilimsel-teknolojik devrimin tüm gelişmeleri derinden etkilediği, dünyanın küçüldüğü bir tarihsel dönemde yaşıyoruz.

Günümüzde üretim güçlerinin gelişmesi, üretimin uluslararası boyutlarda toplumsallaşması öyle bir düzeye gelmiştir ki, varolan ulusal devlet çerçeveleri artık dar geliyor.

"...Üretim güçleri gelişiyor, büyük bilimsel teknik ilerlemeler oluyor. Ama kapitalist ilişkiler yüzünden, çok daha büyük bir ilerleme potansiyeli boğuluyor. Üretimin uluslararası boyutlarıyla, bu üretimin sonuçlarına el koymanın kapitalist biçimleri arasındaki çelişki sertleşiyor. Bunun bir yansıması da, uluslararası üretimle devlet sınırları arasındaki çelişkidir.

"Bir yandan bir arabanın yüzlerce parçası, yüzlerce ayrı ülkede üretiliyor, üretim gerçekten uluslararası boyutlar almış. Öte yandan, bu üretimin parçaları bir ülkeden ötekine giderken değişik para birimlerine, gümrük kurallarına vb. takılıyor. Aynı para birimleri nedeniyle birçok ülke, üretim güçlerinin genel gelişme düzeyinden yararlanamıyor. Döviz darboğazları içinde boğuluyor. Ve tüm bu sorunlar burjuva ulusal devlet sınırlarında düğümleniyor...

"Genel gelişme düzeyi açısından bakarsak, dünya sosyalizm istiyor" (Emine Engin, *İşçinin Sesi*, "Proletarya Enternasyonalizminin Anlamı", sayı: 142, s.3).

Bugün dünya devrimi nesnel bir gereksinim, pratik bir zorunluluktur. Dünya devriminin önündeki tüm engeller gibi burjuva ulusal devlet sınırları da gericileşiyor. Lenin'in önceden gördüğü, "burjuva ulusal devlet çerçevesi... artık ... üretim güçlerinin gelişmesine engel oluşturuyor" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.21, s.149) fikri günümüz koşullarında yeni bir anlam kazanıyor. Burjuva ulusal devlet sınırlarının gericileşmesi, bu nesnel olgu, ulusal sorunu derinden etkiliyor.

Bugün komünistlere düşen, devrimlerle bu ulusal çerçeveleri kaldırmak, tüm ulusların proletaryasını daha büyük ölçeklerde birleştirmektir. Lenin birçok kez, tüm öteki koşullar eşitse (baskı ve zor yoksa) komünistlerin büyük devletlerden yana olacaklarını söylüyor. Ayrılma hakkı, bu zor ve baskıdan dolayı mutlak olarak savunulması gereken bir hak. Ayrılma hakkı ile yeni devletler ilişkisini Lenin şu sözleriyle çok açık anlatıyor:

"Bu hakkın savunulması hiçbir biçimde küçük devletlerin kurulmasını özendirmez değildir. Tersine, daha özgür, korkudan uzak ve bu yüzden daha geniş ve daha evrensel büyük devletlerin ve devletler federasyonunun kurulmasını hazırlamaktır. Bu büyük devletler, yığınlar için daha yararlı olduğu gibi, ekonomik gelişmeye de daha elverişlidir" (Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*, Sol Yayınları, s.31).

Ayrılma hakkının özgürce kullanıla-

bileceği koşullarda, yeni küçük ulusal devletler ve yeni sınırlar, hele *bugün* komünistlerin *savundukları* birşey olmaz. Bu koşulları yaratmak devrim sorunudur. Ve bu süreç içinde, somut olarak ortaya çıkmış ve proletaryanın çıkarlarına uygun olarak gelişen bir ulusal hareket *varsa* bundaki ilerici yönü desteklemek kuşkusuz görevdir. Ama *ulusal bir temelde* yeni devletler örgütlemek için ulusal sorunu başa almak komünistlerin işi değildir.

Kürt yoldaşlar, Kürdistan'ı dört parçaya ayıran sınırları tanımıyoruz diyorlar. Sonra da, ulusal temelde yeni bir Kürt devleti öneriyorlar. Sömürgeci sınırlar için savaştıklarını söylüyorlar. Biz, yalnızca bu sömürgeci sınırlar değil, tüm sınırlar gerici diyoruz. Örneğin söz konusu dört ülkenin yalnızca kendilerini Kürdistan'ın parçalarından ayıran sınırların değil, birbirleri arasındaki sınırların da kalkmasından yanayız. Genel olarak proletaryanın en büyük, en sıkı birliğinden ve bunu kolaylaştıracak siyasal çözümlerden yanayız.

Dört ülkeden parçalar alarak kurulacak bir Kürt devleti yeni ve küçük bir burjuva ulusal devlet demekse böyle bir şeyin proletaryanın çıkarlarına olma-acağı açıktır. Yok eğer bu devlet devrimci-demokratik, sosyalizme açılan bir devlet olacaksa, zaten bölündüğü parçalardaki daha büyük devletlerin kaderinden ayrı olarak düşünülemez.

II.

Proletarya enternasyonalizmi ve yüklediği görevler

C. Şero: "Gerçek enternasyonalist olmak herşeyden önce kendi ülkesinde devrim yapmaktır. Kendi ülke burjuvazisinin iktidarını parçalamak ve proletarya iktidarını egemen kılmak *en büyük* enternasyonalist görevdir" diyor (Aynı yazı, abç).

Kuşkusuz bir ülke proletaryasının kendi ülkesinde devrimi gerçekleştirme- si önemli bir enternasyonalist görevdir. Ve bu nokta devrimden kaçan, enternasyonalizmi Sovyetler Birliği'ne dalkavukluğa indirgeyen menşeviklerle tartışmamızda altını çizdiğimiz bir noktadır. Ama yalnızca bu yaklaşım proletarya enternasyonalizmini anlatmaya yetmez. Dahası, bununla yetinmek, içe kapanmaya, ulusal dargörüştülüğe yol açabilir. Proletarya enternasyonalizmi, dünya işçi sınıfının genel çıkarlarını, özel çıkarların üstünde tutmayı, bu genel çıkarlar uğrunda savaşmayı gerektirir.

Lenin şöyle diyor: "Küçük burjuva ulusçuluğu, enternasyonalizm diye yalnızca ulusların eşitliğini tanıır, daha

ötesine gidemez. Bu tanımın da yalnız sözde kalması bir yana, küçük burjuva ulusçuluğu ulusal öz çıkarları olduğu gibi korur. Oysa proletarya enternasyonalizmi en başta her bir ülkedeki proleter savaşımının çıkarlarının dünya çapındaki savaşımın çıkarlarına bağımlı kılınmasını öngörür. İkincisi, burjuvaziye yenmekte olan bir ulusun uluslararası sermayeyi alaşağı etmek yolunda en büyük özveriye yapmasını öngörür" (Lenin, c.31, s.148). Bu nedenle dünya devrimine, Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist sistemin uzun erimli gerçek çıkarlarına karşı tutum, proletarya enternasyonalizminin ana ölçütüdür.

Türkiye devrimini biz bu genel çerçeve içinde alıyoruz. Türkiyeli komünistlerin yakın görevi dünyanın bu parçasındaki tarihi, ekonomisi, siyasal ilişkileri belli devlet sınırları içinde biçimlenen Türkiye parçasındaki devrimi gerçekleştirmektir. Bu görevi ivedileştiren, Türkiye'nin emperyalizmin zayıf halkası olmasıdır. Jeopolitik konumuyla, insan gücü potansiyeliyle, top- raklarının genişliğiyle, NATO'nun ileri karakolu olmasıyla Türkiye emperyalizm için can alıcı önem taşıyan bir ülkedir. Bu halkayı emperyalist zincirden koparmanın, ekonomik, toplumsal, siyasal, stratejik, ideolojik sonuçları dünya çapında olacaktır. Türkiye devrimi, "dünya devriminin, ülke koşullarının önümüze koyduğu bir görevdir. TKP'nin Leninci kanadı bu nesnel gerekliliğin yarattığı bir çizgidir" (TKP Leninciler Konferansı Kararları 1981, s.122). Bu anlayışla, tüm ülkelerin komünistlerini, Türkiye devrim güçlerine aktif destek vermeye çağırıyoruz.

Öte yandan proletarya enternasyonalizmi dünyanın başka parçalarındaki devrimlerle ilgili olarak da bize görevler yüklüyor. Orta Doğu'nun ya da Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde ortaya çıkabilecek bir devrimci patlama bizi Türkiye devriminden daha az ilgilendirmeyecektir. Öyle gelişmeler olabilir ki, Orta Doğu'daki devrimlerin, ya da örneğin Yunanistan'daki devrimin çıkarları bizim Türkiye devrimi ile ilgili görevlerimizi ikinci dereceye atabilir. Böyle bir durumda biz varsa yoksa Türkiye devrimi diyemeyiz. Bu ulusçuluk olur.

Proletaryanın örgütlenmesi açısından da durum aynıdır. Biz, dünya çapındaki tek proletarya partisinde örgütlenmeyi savunuruz. Türkiye proletaryası *bugün* öteki ülke proletaryalarından ayrı örgütleniyorsa, bizim öznel seçimimiz o yönde olduğu için değildir. Aynı anlayışla, Kuzey Kürdistan proletaryasıyla birlikte örgütlenme görüşümüz de keyfi bir isteğe değil, nesnel koşullara dayanıyor.

Kürt sorunu, yalnızca dört ülkeyi

değil, Orta Doğu'yu hatta dünyayı ilgilendiren, uluslararası bir sorundur. Kuşkusuz bu sorunun nasıl çözüleceği *şimdiden* kestirilemez. Tartıştığımız, bugün hangi yönde bir çözümlenme proletaryanın çıkarlarına ve somut koşullara uygun olduğudur. Proletaryanın çıkarlarına bağımlılık anlayışı ulusal sorunda dayanılacak temel ilkedir. Ötesi somuttur. Belirli bir tarihsel anda, belirli bir yerde, belirli somut ilişkiler içinde ele alınması gerekir. Bunlara bakarak diyoruz ki, somut koşullar da Kürt sorununun bugün parçalardaki devrimlere bağlı olarak çözülmesini gerektiriyor.

Şimdi bu somut koşullara daha yakından bakabiliriz.

III.

Türkiye ve Kürdistan ilişkilerinin somut durumu

Kürdistan'ın parçalanmışlığı ve Türkiye Kürdistan'ının Türkiye'nin bir *iç sömürgeci* olması Kürt ulusal hareketi ile dört ülkedeki devrimci hareketler arasındaki ilişkileri etkileyen ve karmaşıklaştıran olgulardır.

Geçen yazımızda, TKP II. Leninciler Konferansı'ndan aldığımız bir alıntıyla, Kürdistan'ın dört parçası arasındaki bağların, her parçanın içinde yer aldığı devletin öteki bölgeleriyle olan bağlarından güçsüz olduğunu söyledik. Bunun gerekçeleri olarak da, ekonomik ve siyasal koşulları ileri sürdük. *Rızgariya Kürdistan'*da yayınlanan yazı bu konuda şunları söylüyor:

"...Bir koloni ülkedeki proletarya örgütlenmesini, sadece söz konusu ülkenin 'ekonomik ilişkilerine' indirgemek gerekli... Proletaryanın örgütlenmesi bir siyasal sorundur. Kürdistan'da bugün egemen olan öge siyasidir. Kürdistan'da politika daha ağır gelmektedir" (Aynı yazı, s.14-15).

Ayıklayarak ilerleyelim: Bir kez, tartıştığımız konu Türkiye Kürdistan'ının hangi bütünün parçası olduğudur. Toplumsal ve siyasal ilişkilerin temeli olan ekonomik ilişkiler dikkate alınmadan bu soruya doğru bir yanıt verilemez. En başta bunlara bakmak zorundayız. Sömürge ülke proletaryasının örgütlenmesini ekonomik ilişkilere "indirgediğimiz" görüşü ise temelsiz bir yakıştırma- dır. Alıntı yapılan cümlemizin hemen ardından gelen şu sözlerle bakalım:

"Kürdistan'ın dört ayrı devlet içinde yer alması, siyasal açıdan da önemli farklılıklar getirmekte, en azından dört ayrı siyasal erk anlamına gelmektedir. Tek ve ortak düşmana karşı Türkiye'de savaşı bırakıp da, dört ayrı düşmana karşı Kürdistan bütününde ortak örgüt-

lenmeyi savunmak mantıksal değildir" (AHK yazı).

C. Şero bir de, "yapısal eşitsizlikten birlikte örgütlenme" sonucunu çıkarttığımızı söylüyor ki, bu da kendi yakıştırmasıdır. Birlikte örgütlenmeyi tek başına böyle bir nedene bağlamadık. "Kapitalizmin gelişmişlik düzeyinin" farklılığı başka, "yapısal dengesizlik" başka şeylerdir. Çeşitli ülkelerde kapitalizmin gelişme düzeyinin farklılığı, oralandaki devrimlerin karakterini, bağlaşıklarını, vb etkiler. Bütünleşmiş bir ekonomik birim olan bir ülkedeki bölgesel ekonomik dengesizliğin sonuçları ise farklıdır. Dört ülkeyle ilgili olarak söylersek, kapitalizmin en çok geliştiği ülke Türkiye'dir. Türkiye Kürdistanı da, kapitalizmin gelişmişlik düzeyi açısından Kürdistan'ın en ileri parçasıdır. Bu da Türkiye'de kapitalizmin gelişmesinin Kürdistan'ı Türkiye ile nasıl bütünleştirdiğini anlatır. Kürdistan'ın iç sömürge olması, Türkiye'nin göreceli olarak en az gelişmiş bölgesi olması bu gerçeği değiştirmiyor.

Türkiye, İran, Irak ve Suriye Kürdistanlarının ortak bir ekonomik pazarı yoktur. Sınırlardaki kaçakçılık ilişkileri dışında birbirleriyle ekonomik, ticari ilişkileri de yoktur. Önlenmeseydi olabilirdi, başka, ama yoktur. Her bir parçada kapitalizmin gelişmesiyle Kürt halkı o parçadaki ekonomik ilişkilerin içine çekilmiştir. Bu ilişkiler içinde sınıfsal ayrışmaya uğramış, her bir parçada Kürt burjuvaları ve Kürt işçileri doğmuştur. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte Kürt sorununun sınıfsal özellikleri daha iyi beliriyor. Örneğin Kürt burjuvazisi, Türkiye tekelci sermayesi ile bütünleşiyor. Kürt işçileri de Türk işçileriyle.

Bunlar bilinen, C. Şero'nun da "ekonomik ilişkilere indirgemeyelim" derken kabul eder gibi görüldüğü gerçeklerdir. Ama bunun mantıksal sonucunu da kabul etmek gerekir: Sınıfların karşılıklı yer alımı, Kürdistan bütününde değil parçalardaki ilişkiler içinde biçimleniyor. Bu, devrimin programını parçalardaki koşullar belirliyor demektir.

Proletaryanın örgütlenmesi tüm bu koşulların belirlediği siyasal bir sorundur. Doğru! Ama siyasalın yerine "ulusal"ı koymamak koşulu ile!

Siyasal savaşım, en genel tanımıyla erki taraf alan savaştır. Belirli, somut, hedefleri seçilmiş bir savaştır. Proletaryanın amacı kurulu devlet erkini alaşağı etmek, yerine proletarya devletini, proletarya diktatörlüğünü kurmaktır. Kürdistan' da bu anlamda alaşağı edilmesi gereken dört ayrı devlet erki var. Dört parçada da, bu devlet erkini alaşağı etmek için yola çıkmış temel güç olarak

proletarya var. Dört devlet soyut varlıklar değil, ordusu, polisi, bürokrasisi ile birer maddi güçtür. Bugünkü savaşımın çerçevesini devlet sınırlarının belirlemesi, işte bu devrimin ana siyasal sorununda, erk sorununda yatıyor.

Kürdistan'da ortaya çıkmış güçlerin nesnel durumlarına, programlarına bakarak diyebiliriz ki, bu hareketler küçük burjuva yığınların desteğini almış demokrat nitelikte hareketlerdir. Marksizmin çağımızda her türlü başkaldırının evrensel ideolojisi durumuna gelmesi, Kürt işçi sınıfının gelişmesi vb. etkenler Kürdistan aydınlarının öncülüğünde komünizan ve sosyalist eğilimlerin güçlenmesine yol açıyor. Ama Kürt kurtuluş hareketinde bugün nesnel gücü temsil eden, yığın desteğine sahip hareketler genellikle burjuva demokrat niteliktedir. KDP'lerin durumu bunu anlatıyor.

Ulusal savaşım
derinleştirmek
ve genişletmek burjuvazinin
siyasetidir. Komünistler
proletaryanın birliğini
ve gelişmesini başa koyarlar.
Gerçek bir Kürt komünisti
için Türk, İranlı, Iraklı ve
Suriyeli işçilerle birleşmek
kendi ulusuyla birleşmekten
önde gelmelidir.
Yoksa, sınıfa göre değil,
ulusa göre birlik
kaçınılmaz olur.

Şimdi dört parçadaki Kürt hareketlerinin gelişme eğrilerine, savaşım koşullarına kısaca bakabiliriz.

Irak Kürdistanı'nda yıllardan beri silahlı savaşım var. Özellikle 1958 Irak devriminden sonra güçlü bir kurtuluş hareketi ortaya çıktı. 1970'de Irak hükümeti Kürdistan'ın özerkliği kabul etti. Bu özerklik yaşama geçmeyince silahlı savaşım yeniden boy verdi. Barzani'nin bilinen ihaneti ve 1975 yenilgisinden sonra Kürt halkı büyük bölünü ve büyük ölçüde dağıldı. Bugün silahlı direniş hareketi yeniden örgütleniyor.

İran'da 1946'da Mahabat Kürt Cumhuriyeti kuruldu. Ama uzun ömürlü olmadı, Şah orduları bu devleti yıktılar. 1967'lerde İran Kürdistanı'nda başlayan gerilla savaşı onsekiz ay sürdü. Şah rejimi Barzani ile yaptığı işbirliğini de kullanarak Kürt ulusal hareketini birkez daha sindirdi. Şahlığın yıkılmasından sonra İran'da esen demokratik hava Kürt hareketini yeniden canlandırdı. Ama kısa zaman sonra Humeyni rejimi de, Kürt halkı üzerinde soykırıma varan baskılar uygulamaya başladı. Bugün İran'daki Kürt ulusal hareketi esas olarak İran Kürdistan Demokratik Partisi'nin önderliğinde yeniden örgütleniyor. Bu partinin başkanı olan Kasımlu'nun Kürt sorununun önce her parçada çözülmesi yönündeki sözleri bunun için önemlidir. Geçen yazımda vermemin nedeni de buydu. (C. Şero, Kasımlu için "ulusal hareketin sözcüsü" dememizi yadırgıyor. Çünkü bu sıfatı aslında kendisine yakıştırıyor.)

Türkiye'deki siyasal koşullar bu iki ülkeden de farklıdır. 1938 Dersim kırımından sonra Kürdistan çapında ayaklanma düzeyinde çıkışlar olmadı. Sömürgeci Türk burjuvazisinin Kürdistan üstündeki sömürü ve baskısı sistematik biçimde sürüyor. T.C. ordu birlikleri Kürdistan'ın en uzak köşesine dek yerleşmiş durumda. En ufak bir kıpırdanmayı ezmek için hazır. Hele 12 Eylül'den sonra faşist cunta Kürdistan'ı bir kan gölüne çevirmeye hazırlanıyor. Üçüncü Ordu'nun Malatya'ya gönderilmesi bunun en son örneklerinden biridir.

İran ve Irak ulusal kurtuluş güçlerinin programı bu iki devlet içinde "özerk Kürdistan"dır. Suriye'deki hareket ise bölgesel özerkliği bile savunmuyor ve "ulusal kültürel özerklik" istemini ileri sürüyor. (Xebat, sayı: 6 Ekim 1979, s.51) Türkiye'deki Kürt ulusal hareketi bölünmüşlüğü içinde tek bir programa sahip değil. Genellikle "bağımsız Kürdistan" görüşü ağır basıyor.

Özetlersek, Irak ve İran Kürdistanlarında silahlı savaşım varken, Türkiye ve Suriye parçaları bu işin başlangıç döneminde bile değiller. Dört parçadaki siyasal-toplumsal koşullar, savaşımın düzeyi, ortaya çıkan ulusal hareketlerin programları birbirinden oldukça farklıdır. Ayrıca bu hareketlerin temsilcilerinin de en azından "şimdilik" Kürdistan bütününde tek bir hareket oluşturma istekleri yoktur. Kaldı ki, böyle birşeyi istediklerini düşünsek bile, bunun birleştirici ortak noktası ulusal birlik olacaktır.

Eğer soruna ulus adına yaklaşıyorsak bu "iyi birşey" olabilir. Proletarya adına yaklaşıyorsak kötü birşey olacağı kesindir. Ulusal savaşım derinleştirmek ve genişletmek burjuvazinin siyasetidir. Ko-

münistler proletaryanın birliğini ve gelişmesini başa koyarlar. Gerçek bir Kürt komünisti için Türk, İranlı, Iraklı ve Suriyeli işçilerle birleşmek kendi ulusuyla birleşmekten önde gelmelidir. Yoksa, sınıfa göre değil, ulusa göre birlik kaçınılmaz olur.

IV.

Partileşme süreci

C.Şero, "Kürdistan"lı proleter devrimciler ve daha başka Kürt siyasi hareketleri Kürdistan düzleminde örgütlenmekten yanadırlar. Bu aynı zamanda nesnel bir olgu olmuştur" diyor. (agy, s.13) C.Şero'ya göre, "Bazı yoğunluklar", "Kürdistan düzleminde" partileşmiş bazıları da "partileşme süreci"ni yaşamaktadırlar. İsteyen istediği amaçlarla, istediği örgütlenmeye girişebilir. Ama böyle bir örgütlenme girişimini tek proletarya örgütünün Kürdistan'da "nesnel bir olgu olduğunun" kanıtı gibi göstermek ciddiye alınacak bir görüş olamaz.

Bunu Şero yoldaş da anlamış olacak ki, "ciddi bir yaklaşım bunun bir kısa dönem sorunu olmadığını görmelidir" diyor. Ve ekliyor: "Şartlar olgunlaşmadan, amaçlara ilişkin temel adımları atmak maceracıdır." Bu sözler hem C.Şero'nun yukarıdaki sözleriyle, hem de *Rızgariya Kürdistan* dergisinin parti oluşturma görüşleriyle çelişiyor. Bu sözlerden, bugün böyle bir parti oluşturma koşullarının olgunlaşmadığı anlamı çıkıyor, ötekilerden ise partinin "nesnel olgu" olduğu. Somut gerçekler öylesine açık ki söyletiyor. Zorlama bir görüşü savunanları yaşam böyle güçlüklerle sokuyor.

Rızgariya Kürdistan yayınlarından çıkan "Kürdistan Devriminde Genel Olarak Örgütlenme ve Proletaryanın Özgütü" adlı broşürde şöyle deniyor:

"Kürdistan bütününde merkezi bir örgütlenme Kürdistan devriminin önemli bir önkoşuludur deriz.

"... Kendi tezlerini netleştiren siyasi yoğunluk diğer parçalardaki siyasi yoğunluklara ve devrimci potansiyele bağımsız bir siyasi yoğunluk olarak yaklaşır. Silah seslerinin devam ettiği Kürdistan'da siyasi yoğunluklarla anti-sömürgeci, anti-emperyalist, anti-faşist ve anti-feodal ilişkilerde ittifak ilişkilerine girilmesi dayatan bir görevdir. ... Eğer ideolojik politik-örgütsel bir birliğe yönelmek ve birliği sağlamak mümkün olursa bu parçadaki Marksist siyasi yoğunlukla belirli süreli bir ittifaktan sonra birliğe yönelinebilir. ... Yani, her halükârda, bir parçadaki devrimci siyasi yoğunluk diğer parçalardaki Marksist eğilimli siyasi yoğunluklara yaklaştığı gibi müteffik ilişkileri çerçevesinde yaklaşmak zorundadır. *Birlik, süreç*

çinde temel tezlerdeki ideolojik politik-örgütsel tam bir birlikten geçer." (agy, s.25-26)

Bu alıntı da, Kürdistan'da tek siyasi örgüt görüşünü savunanların açmazını anlatıyor. Önerilen bir parti değil cephe-dir. Önce ne demekse, çeşitli "siyasi yoğunluklar" birbirleriyle bağlaşıklık kuracaklar, belirli süre sonra "proletarya örgütü" olmaya yönelecekler. Bağlaşıklık cephe, oradan belki parti! Böyle bir anlayışla komünist partisi kurmaya kalkışmak görülmüş şey midir? Farklı sınıfsal siyasal güçlerin, Kürt ulusal hareketi çerçevesinde bağlaşıklık kurmaları ve bu süreç içinde komünist partisi oluşturmaları anlayışının Leninci parti ve örgütlenme anlayışı ile bir ilgisi olabilir mi? İçinde buldukları devletteki proletarya ile birlikte örgütlenmesini yadsıdığınız Kürt işçilerini böyle çıkmaz bir yol önererek komünist partisinden yoksun bırakıyorsunuz.

Komünist partisi, işçi sınıfı ideolojisi Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizminde, somut bir programda anlaşmış kadroların yukarıdan aşağıya oluşturdukları bir örgütlenmedir.

Komünist partisinin örgütlenme ilkelereinden biri bölgesel özerkliliktir. "Komünistler yalnız nüfusun ulusal yapısındaki değil, her türlü bölgesel farklılık temelinde bölgesel özerkliği her zaman

savunurlar." (TKP II. Leninciler Konferansı, s.65) Kürdistan proletaryasının TKP içinde bu anlayışla örgütlenmesi, partinin Kürt halkına kendi dilinde propaganda ve ajitasyonu örgütlemesi örgütlenme sorununun doğru çözümü olacaktır.

V.

Çeşitli tarihsel örnekler

Geçen yazımızda aynı devlet içindeki farklı ulustan işçilerin ayrı partilerde örgütlenmelerine yolaçacak fikirlere Lenin ve Stalin'de rastlanmadığını söylemiştik. C.Şero bu konuda tersine birşey göstermiyor. Tek bir örnek veriyor. Şöyle diyor: "Onlar, Karadağ yoldaşın 'hiçbir yerde hiçbir zaman, bağımsız örgütlenmeyi savunmadılar' demesi yerine bağımsız örgütlenmeyi hayata uyguladılar." (s.15) Sonra da Sovyetler Birliği, Polonya, Finlandiya ve Baltık ülkelerini örnek gösteriyor. Daha başka örnekler veriyor.

Burada önemli olan, komünist önderlerin aynı devlet içindeki işçilerin örgütlenmesine ilişkin genel yaklaşımının ve koydukları genel kuralın ne olduğudur. Tartıştığımız budur. Kural, birlikte örgütlenmedir. Her kuralın, tersine işleyen eğilimler, tek tek örnekler olabilir. Ama bunlar belli ağırlıkta değilse kuralı değiştirmezler. Öyle olmasa, ne teorinin yol göstericiliği, ne de genelleme diye birşey kalır. Bilimselliğin yerini pragmatizm alır. Birlikte örgütlenme anlayışı da böyle bir genel kuraldır. Kaldı ki, uygulamaların, pratiğin gösterdiği de bu kuralı doğrular niteliktedir.

RSDİP'in kuruluşuna bakalım. Lenin, RSDİP "1898'de tüm Rusya'yı kapsayan bir parti olarak, yani Rusya'daki bütün ulusal topluluklar proletaryasının partisi olarak kurulmuştur" diyor. (Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, Sol Yayınları, s.101-102), (*Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, v.19, s.243-251)

Çarlık Rusyası'nın devlet sınırları içinde olan Ukraynalı, Uzbek, Azeri, Gürcü, Kırgız vb. Rusya'nın iç sömürgelerinin işçileri RSDİP içinde örgütlendiler. Finlandiya ve Polonya'nın durumları daha değişikti. Bir kez, bu iki ülke de Rusya'nın iç sömürgeci değillerdi. Tarihsel ve ekonomik olarak öteki iç sömürgeler gibi Rusya ile bütünleşmiş değillerdi. Sonra, bu iki ülkede kapitalizmin gelişme düzeyi oldukça ileriye. Rusya'dan da ileriye. Lenin bu ülkelerin ulusal hareketlerini somut tarihsel dönemlere göre ele aldı.

Örneğin, 1848-1871 yıllarında Polonya ulusal hareketi dünya ölçeğinde devrimci bir önem taşıyordu. Polon-

ya'nın ayrılması da, proletaryanın ayrı örgütlenmesi de o dönemde doğrudur. Ama 1898-1916'larda Çarlık, emperyalist zincirin zayıf halkası durumuna geldiği, St. Petersburg Varşova'dan çok daha önemli bir devrimci merkez olduğu zaman, Polonya'nın ayrılmasını ve proletaryanın ayrı örgütlenmesini savunmak yanlışti. Lenin bunu yapanları, Polonya Sosyalist Partisi'ni şiddetli eleştirdi. Dahası Lenin, Mehring'in Polonya konusunda söylediği aşağıdaki sözlerle "tam olarak" katıldığını belirtir. Mehring'in sözleri şöyle:

"İşçi sınıfının bu çıkarları, Polonya'yı paylaşmış olan üç devlette de Polonya'lı işçilerin, herhangi bir koşul koymasızın kendi sınıf yandaşlarıyla omuz omuza savaşmalarını emreder. Bir burjuva devrimin, özgür bir Polonya yaratabileceği günler artık geride kalmıştır. Bugün Polonya'nın yeniden doğuşu ancak gelişmesi sırasında, modern proletaryanın zincirlerini koparacağı toplumsal bir devrimle olabilir." (Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, Sol Yayınları, s.18) (abç)

Şimdi bu Polonya örneği ayrı örgütlenmenin doğruluğunu mu gösteriyor?

Filistin Kurtuluş Örgütü ile İsrail Komünist Partisi'nin ilişkileri örnek veriliyor. Bir kez, İsrail ve Filistin birbirleriyle savaşan, fiziki olarak karşı karşıya olan güçlerdir. Birlikte örgütlenmenin koşulları yoktur. İkincisi, FKÖ komünist partisi değil, içinde komünistlerden, demokratlara dek çeşitli güçleri barındıran bir cephe örgütlenmesidir. Bu örneği vermekle, Şero yoldaş birlikte örgütlenmeyi, kendi anlayışları içinde cepheyle karıştırıyorsa, buna bizim diyebilecek birşeyimiz olamaz. Biz işçilerin komünist partisinin örgütlenmesinden konuşuyoruz.

İspanya örneği. Basklıların ve Katalonyalıların ayrı örgütler kurmuş olmaları, bu iki bölge işçilerinin ayrı "parti"ler kurduklarını göstermez. Bildiğimiz kadarıyla İspanya Komünist Partisi Katalonya ve Bask'da da örgütüdür. Buralardaki parti çalışmalarını özerk parti birimleri yönetiyor. Ayrıca, İspanya'da ayrılıkçı Katalonya ve Bask hareketlerine tam da C.Şero'nun dediği gibi "milliyetçi" deniyor. (İspanya Komünist Partisi'nin revizyonist bir parti olması, görevlerini yerine getirmemesi, bundan dolayı bu bölge halklarının ayrı örgütlenmeleri gibi sorunlar konumuz dışındadır.) Kaldı ki, bu parti bile Bask milliyetçisi eğilimli MK üyelerini partiden ihraç etmiştir. (*The Times*, 13 Kasım 1981)

Daha örnekler verilebilir. Her örneğin çeşitli yanları uzun uzun tartışılabilir. Ama bu örneklerle aynı devlet içindeki işçilerin ayrı örgütlenmesi tezi desteklenemez.

VI.

Güven sorunu

Yürükoğlu yoldaş, "Kürt Sorunu" kitabına yazdığı önsözde şunları söylemişti:

"Kürt yoldaşlarda çokça görülen 'ayrılıkçı' eğilimin en önemli (ve haklı) nedeni güvensizliktir. Türkiye Kürdistanı'nın Türk sömürgeci devleti tarafından asırlar boyu giden sömürsü yalnızca Kürdistan emekçisinin Türk egemen sınıfına (kapitalizmle birlikte burjuvazisine karşı nefretini ve kinini arttırmadı. Aynı zamanda, Kürt emekçisinde Türk emekçisine, hatta işçisine karşı güvensizlik yarattı. Türk komünistlerinin 1920'den bu yana Kürt sorununda takındıkları şovenist tutum bu güvensizliği haklı olarak besledi ve güçlendirdi. Bu tarihsel gerçeği dikkate almayan bir komünist çalışma, Kürt işçi ve emekçisinin gönlünü kazanamaz. Türk komünistleri için sorun, Kürt halkının güvenini kazanmaktır. Türk işçisinin enternasyonalist eğitimi sağlanmadan da bu güven sağlanamaz." (Süleyman Sakalı, *Kürt Sorunu*, Önsöz, İkinci Basım, s.5)

Ayrılma hakkını
tanımayan ezen ulus
"devrimcileri"
ne denli
sosyal şovense,
birleşme özgürlüğünü
savunmayan ezilen ulus
"devrimcileri" de
o denli
sosyal şovendir.

Yürükoğlu yoldaşın belirttiği gibi, Kürt yoldaşların güvensizliğinin haklı nedenleri vardır. Bunu gidermekte esas görev Türk komünistine düşüyor. Türk işçisinin enternasyonalist ruhta eğitimi gerekiyor. Bu eğitim, Kürt halkının ayrı devlet kurma hakkını propaganda ederek, Türk ulusçuluğunun her çeşidine karşı ödünsüz savaşarak gerçekleştirilecektir.

TKP Leninci kanadı bugüne dek, Türk işçilerinin enternasyonalist eğitimi için üstüne düşeni gücü oranında yerine getirdi. Ayrı devlet kurma hakkını,

propagandasının temel belgelerinden biri olarak yükseltti. Türkiye'de ulusçuluğun simgesi İstiklal Marşı'na karşı eylem koyan, yaptığını da sonuna dek cesaretle savunan ilk ve tek devrimci hareket oldu. Türk burjuva devletinin kurucusu Kemal'e, Türk burjuvazisinin ve bugün faşizmin resmi ideolojisi olan Kemalciliğe karşı ikircimsiz ve en etkili ideolojik savaş yürüten Lenincilerdir. Oportünist TKP yönetiminin, ulusçu küçük burjuva devrimcilerinin sosyal şovenliğini sergileme işini hiç savaşılmadan yürütenler de. Komünistler bu görevlerini sürdürmekte ve bu yoldan Kürt işçilerinin güvenini sağlamakta üstlerine düşeni bundan sonra da yapmaya kararlılar.

Öte yandan, güven sorunu tek yanlı değildir. Bu konuda Kürt devrimcilerine de görevler düşüyor. Kürt devrimcilerinin de bize güven duymaları gerekiyor.

Lenin, ezilen ulus komünistinin bu konudaki görevlerini şöyle anlatıyor:

"...Küçük bir ulusun sosyal demokrati (komünisti — İ.S.) ajitasyonunun ağırlık merkezini bizim formülümüzün son sözcüğü üzerine getirmelidir: Ulusların 'serbestçe kabullendiği birlik.'" (Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yayınları, s.190)

Ayrılma hakkının öteki yüzü birleşme özgürlüğüdür. Kürt komünistlerinin görevi Kürt ulusunun öteki uluslarla birleşme özgürlüğünü ve tüm ülkelerin işçilerinin birliğini propaganda etmektir. Bu aynı zamanda, proletarya enternasyonalizminin yüklediği bir görevdir. Ezen ulus komünisti ayrılma hakkını, ezilen ulus komünisti birleşme özgürlüğünü savunacak. İkisi de işçilerin birliğini savunacaklar. İşbölümü böyle olmalıdır. Aynı bütünün iki yönü olan görevlerden biri yerine getirilmezse, örneğin ezilen ulus komünistleri görevlerini yapmazlarsa ezilen ulus işçilerinin eğitimi eksik kalır. Ulusçuluğa pirim verilmiş olur. Ayrılma hakkını tanımayan ezen ulus "devrimcileri" ne denli sosyal şovense, birleşme özgürlüğünü savunmayan ezilen ulus "devrimcileri" de o denli sosyal şoven olur.

Kürt yoldaşlar, büyük çoğunlukla enternasyonalist görevlerini yapmadılar ve yapmıyorlar. C.Şero bir kez olsun birleşme özgürlüğünden söz etmiyor. Sonra da dönüp görevini yapanlara güven duymadıklarını söylüyor. Bu ciddi bir tutarsızlıktır.

Kim ne dersen desin, Türk ve Kürt emekçileri, işçi sınıfının hegemonyasında yürütecekleri ortak savaşla Türkiye'de sosyalizme açılan ileri demokratik devrimi gerçekleştirecekler. Böylelikle tüm haklar birlikte kalmayı ya da ayrı devlet kurmayı özgürce seçecekleri günlere ulaşacaklardır.